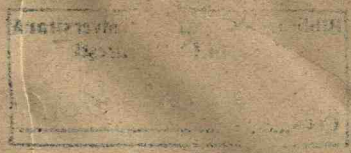

04/4227

~~170 A 90.302.~~

VIOLAREA CONSTITUȚIUNEI

DE

PETRU OPRAN

132726

BUCURESCI

—
TIPOGRAFIA THIEL & WEISS, PALATUL „DACIA-ROMANIA“

1882.

56

Bibliotecă Universitară
"Carol I" București
4208 908
Colecție

B.C.U. "CAROL I" BUCURESTI

C132726

B642877

04/1227

Violarea Constituțiunei

Călcarea legii noastre fundamentale la tot pasul făcut de la promulgarea ei până în prezent, dând naștere la confușiuni în spiritele ómenilor nepétrunși încă bine despre superioritatea acestui regim, urméză a înceta, déca nutrim dorința și speranța de a înlătura relele existente, spre a putea progresa națiunea română în tóte privințele.

Desvoltarea acestei cestiuni, impunénd omului uă deplină nepărtinire la indicarea tutor abaterilor de acéstă categorie, m'a făcut a pétrunde neplăcuta pozițiune în care ași cădea, prin publicarea unei asemenea critici.

Cu tóte acestea m'am decis a o face, după ce 'mi-am amintit veri-uă câte-va împrejurări din trecutul meu, care ușuréză în mare parte uă asemenea false pozițiune. Cum bune órá:

Fíind născut la Orșova în Banat, din părinți Mehedinteni expatriați pentru cause politice, am făcut și studiile mele la Pesta în capitala Ungariei, unde pe lângă altele am devenit român, iar nu român cu sentimente provinciale. Românii din Ungaria perse-

cutați fiind în acea epocă de toate cele-alte națiuni, de Germani, de Unguri, de Sârbi cari contestau origina naționalității române, chiar și de Grecii cu cari se afla în proces pentru dreptul serviciului divin pe rind în aceeași Biserică, erau constrinși a trăi isolați și a se apăra cu sentimentul înfocat de naționalitate contra tuturilor pericolelor ce-i amenințau. Cu asemenea sentimente naționale, nutrite și înrădăcinate prin continue lupte într-o inimă frageată de junețe am intrat pentru prima oară în țeră la 1833. Bucuria ce mi-a simțit inima în momentul când am călcat pământul românesc la punctul Predeal nu o pot împărtăși altuia, când am vedut romanticile localități dealungul Prahovei și când am intrat în capitala Bucuresei, unde iar nu pot descrie întristarea ce am simțit, când aușeam tinerimea de aci lepădându-se de numele român, ținând că români sunt cei de la țeră, iar dâșii sunt fii de boeri; și când mai aflam că tot această procedare se urma din parte-le și în streinătate; precum nu pot descrie și altă întristare ce am simțit după două ani peste Milcov, unde mic și mare se opuneau numirei de Român, ținând că sunt Moldoveni. Așa am fost eu torturat neînțelegându-mă cu acea tinerime din două țeri surori de origine română, pene la 1836 epoca plecării în Italia pentru terminarea studiilor mele. Aci nepetrecând mult timp din cauza unor nenorociri întâmplare în familie, m'am întors la Bucuresci și m'am căsătorit în anul 1839, stabilindu-mă în Craiova, unde am început cu încetul a mă deprinde cu sunetele discordante ale societății noastre d'atunci. La 1848 sosind nuvela despre isbuc-

nirea revoluțiunilor în mai multe State Europene, am manifestat dorința de a se încerca și la noi uă asemenea mișcare, spre a putea eși din ruginele trecutului. Revoluțiunea dorită isbucni la Islaz, după aceia la Bucuresci; apăru și programa guvernului provisoriu, care într'altel indica improprietărirea sătenilor și desființarea clăcei prin consultarea și aprobarea unei Adunări generale ce se va convoca pentru acest scop. La tóte aceste măsuri am aderat și eú din tótá ánimá. Dér satisfacțiunea și consimțiméntul meú la tóte nu durá mult timp, de óre-ce, ne pomenirám cu un decret, care desființá claca în ajunul pregătirilor pentru secerișul grâului și care prin urmare ne expunea la mari daune. Aceste confusiuni cauzate prin abatererea de sus menționata programá a provocat în mine bănueli, ca nu cum-va veri-un strein înamic sê ne fi împins la disordine, spre a putea trage veri un profit pentru dênsul, și cu un naturel care încliná la respectarea legalității, precum și cu neexperiența mea de atunci, am ajuns a perde cumpétul, așa în cât am abandonat stindarul românesc la care înclinam și am trecut la cel boeresc.

Dupé restabilirea liniștei și după uă mai maturá reflexiune, am vedút că nu mă potrivesc și nu mă pot înțelege întru nimic cu clasa boerescá și m'am reíntors la partida liberalá, căria 'i-am dat sincerul meú concurs, pentru că simțeam în inimele acestor bărbați cugetări mai naționale de cât la cei-alți cari nu se gândeau de cât la interese personale, fie individualá, fie de clasá.

Tóte aceste reamintiri m'a făcut a înțelege că ne-

fiind eü nici oltean, nici muntean, nici moldovean, ci român, care, pentru nenorocirea sa n'are legături intime în veră-uă parte a țerei din junețe séü simpatii născönde pe băncile scolastice, și care tot-de-uă-dată liberal fiind, se califică une-oră ca interesat în ces-tiunea proprietăței de moșii; posed însă avantajul de a mă putea rosti mai liber și mai independente atunci mai cu sémă, când este vorba de înlăturarea rölui incontestabil, ce rezultă din neaprecierea și nerespectarea legalității într'un Stat.

Intrând déră în materie, suntem siliți a declara de la început că societatea noastră nu voesce a'si da sémă de tristele rezultate ce nasc din nerespectarea legali-tăței, când funcționarii, cu puține excepțiuni, sunt conduși de voințele lor personale, de cât de legile pe cari au jurat de a le păzi și când văd apărând ne-respectarea legalității chiar pe băncile Corpurilor le-giuitoře, unde 'și-a permis un deputat măi ñilele tre-cute de a combate și a cerea anularea unui act votat de ambele Corpuri legiuitoře cari ascepta numai sanc-ționarea sa. Continuarea unui asemenea răü este cu atât măi îngrijitoare într'un stat ce se bucură de li-bertăți, unde pressa fiind liberă, divulgă și binele și răul, ceia-ce încuragiază viciul măi repede, de cât într'un stat absolut și ajunge la culme, când legea legilor, când constituțiunea se violéză, atribuindu-se încă la tot momentul violarea ei din partea puterei executive.

Violările constituțiunei și abuserile de putere co-mise de către fostul Minister sub numire de conser-vator, dovedite și cunoscute fiind de tötă lumea, le

vom lăsa la uă parte și ne vom ocupa aci numai de acuzările, imputările și de violările constituțiunei adreseate partidei liberale și guvernului ei din partea opozițiunei de tôte nuanțele. Intre aceste acuzări, figurăză mai întâi cedarea Basarabiei către Rusia și aceia a Dunărei de jos către Austria, sub numire de trădare națională. La acestea vom răspunde : că, Basarabia ne-a fost dată de Europa, care a fost nevoită în present a o ceda Rusiei. Glasul României în acéstă privință n'a putut fi ascultat, pentru care motiv, sciind ea că cedarea a fost promisă Rusiei de Europa, a încercat de a o scăpa și a încheiat în acest sens uă convențiune cu Imperiul rusesc. Déca și acest mijloc n'a isbutit, în ce constă trădarea, și déca a protestat contra anexărei Basarabiei, bazându-se pe convențiune, n'a dat ea óre pentru acest fapt semne palpabile de vitalitate și de corectitudine, care dupe noi merită laudă, iar nu acuzări? Tot așa a protestat ea și contra intențiunei Austriei de a și însuși drepturi excepționale pe Dunărea de jos și a efectuat amânarea soluțiunei. Cu chipul acesta Europa pusă fiind în cunoscință despre tôte, prin protestarea României, chiar uă soluțiune nefavorabilă în privința Dunărei nu se mai póte imputa ei, ei Europei întregi, care și ea se interesăză de libera navigațiune pe Dunăre. Mai figurăză apoi și imputarea de violarea Constituțiunei, în ceia ce privesce libertatea pressei. Acéstă imputare s'a făcut đilele trecute partidei și guvernului liberal cu ocasiunea desbaterilor din Senat în privința penalității neprevăđute în codicele penal, pentru publicarea acte-

lor politice de către agenții noștri diplomatici din străinătate. La auzirea argumentărilor opoziției în această privință, mi-am amintit mai întâiu de uă altă inconsecință a foștilor noștri notabili, cum luau denșii în rîs expresiunile radicale adoptate de puținii la început, dicînd că ce bolborosesc acești nebuni; mi-am amintit încă, cum un tînăr în limbagiul său radical întrebunțînd cuvîntul speranța în loc de nădejde, a ajuns într'o familie de notabili de atunci, a nu mai fi chemat pe numele său, și cu numele de *Monsieur* sper, și astă-đi se aude radicalismul cel mai extrem tocmai în gura foștilor notabili, foștilor bărbați cari protestaui contra unui asemenea limbagiu. Mi-am mai amintit, că pe cînd se propunea libertatea individului, libertatea preseii și libertatea întrunirilor publice, foști notabili se cutremuraui de aceste libertăți, dicînd că prin introducerea acestui sistem societatea noastră va fi expusă la cele mai mari neajunsuri, că se va abusa de libertatea preseii fără limite, așa în cât chiar secretele familiilor se vor da publicității, și astă-đi cînd descoperim în realitate asemenea abuz de presă și voim a o înfrîna, cînd luăm măsuri de a pedepsi publicarea secretelor în dauna celei mari familii ce se numesce națiunea, se opun tot D-lor la înfrînarea acestui abuz, și susțin libertatea preseii fără limite, dicînd că prin înfrînarea ei nu se pôte face pe deplin lumină, așa în cât chiar istoria țerei se va întuneca. Acastă argumentare este cu totul greșită dupe noi, de ore-ce nimenea n'a cugetat și n'a rostit un cuvînt cu acastă ocaziune, ca asemenea note să se dea afund pentru tot-d'a-una, ci s'a decis

a nu se permite publicarea lor de cât atunci, când guvernul va crede că nu vor putea jigni interesele statului, ceia-ce se practică în toate statele unde exista libertatea de pressă. Asemenea 'mă-am mai amintit și de altă inconsecință a dișilor conservatori, cum strigaă pe toate tonurile că prin votarea concesiunei Strousberg s'a aruncat banii publici pe ferăstră, că 270000 franci pe kilometru este un precu neauđit, că acésta crimă s'a urmat prin mituirea unor deputați, despre a căroro nume va apare uă listă, care n'a apărut nici pēnă în ziua de astă-đi; și când ajunseră D-lor de a vota concesiunea pentru construirea calei ferate Predeal, vedurăm acordându-se un precu aprópe îndoit, vedurăm în realitate crima de mituire comisă, aflarăm nu numai numele mituiților ci chiar sumele ce s'aă numērat fiă-căruia dintr'ânșii. Atunci se ridică în Senat vocea repausatului Gheorghe Gherman, care și exprimă mirarea sea, cum se póte acorda un precu urcat din partea acelor care protestaă contra precului de 270000 franci în acțiuni, a căroro schimb privea pe Strousberg.

Tóte acestea dovedesc până la evidență că foștii notabili intitulăți astăđi prin imitațiune din streinătate cu pomposul nume de conservatori, aă nenorocita inspirațiune și inclinare de a argumenta și a stórcce continuu din argumentari și din combaterea adversarilor lor, tot ce este vătămător societăței nóstre și folositor pentru dânșii, și mai aă nenorocitul defect de a nu putea pătrunde inconsecințelor în care cad, ast-fel în cât și cu ocasiunea sus aretatei penalități, cereaă încă și continuarea discuțiunei, care de sigur

era se pue și mai mult în evidență incorectitudinea procedărilor Domniei lor. Așa nu înțeleg d-lor că asemenea contra-șicere îi conduc a nu mai presenta în societate o pozițiune bună definită, ceia ce rezultă în present și din adăogirea cuvîntului de liberal la denumirea cuvîntului de conservator. Tótă lumea înțelege o partidă conservătoare pe aceia care ține la instituțiunile țerei cu rigóre și nu inclină la mari și precipitate modificări, cari ar tinde chiar la progres, și liberali pe aceia cari inclină la modificări spre a păși continuu la progres. Se pôte dér admite și are veri un sens denumirea actuală de conservatori liberali? Și este óre exactă chiar numirea de conservatori la acei bărbați, cari nu numai s'a opus la elaborarea și la votarea constituțiunei, ci aũ luat în rıs tóte libertățile într'insa stipulate? La ce pot tinde dér tóte aceste aglomerări de pompóse denumiri, dacă nu la dorința de a pune iar mânia pe putere, pentru care sunt gata de a se întitula chiar cu denumirea de ultra democrați, când acésta le-ar promite veri un succes? Este exactă denumirea de conservatori încă la acei bărbați, cari pe lângă alte desordini făcute în timpri guvernării lor, aũ ruinat finacele statului amenințându-l cu bancruta? Pususaũ în uitare deficitele anuale din budget, cari necesitaũ continue împrumutări? Pususaũ în uitare cuvîntul de închiderea erei de împrumuturi, spre a putea stórcce de la reprezentanții națiunei un mare împrumut? Pususaũ în uitare că cu tóte aceste promisiuni n'a trecut un an fără deficit în budget și fără nou împrumut? Pususaũ în uitare că funcționarii nu 'și primeaũ lefurile după

trecere de multe luni și că cei cu mandate în regulă nu se âquitau și se tot amânau prin felurite manopere ale casierilor generali, ceia ce silea pe creditori statului a sconta mandatele la cămâtari cu mari daune? Pususau în uitare că aceste împrumuturi au causat impositul asupra viilor, adică un imposit îndoit, de ôre-ce venitul lor figura între veniturile existente ale proprietăței? Pususau în uitare că tot aceste împrumuturi au dat nascere la monopolul tutunului, la licența asupra spirtóselor și la timbre? Nu se vede dar imensa diferență între notabili țerei din secolii trecuți care se făleau cu numele de român, și între cei din timpii mai apropiați în mare parte streini boeriți la noi, cari au contribuit cu deosebire la deprețierea și lepădarea de numele român până mai c'unădi. De sigur că numai cei ce seamănă și înclină la asemenea procedări, sau cei ce nu 'și-au dat nici o osteneală de a face diferența între unii și alții și apreciază lucrurile cu indiferență vor fi pus tóte în uitare. Numai asemenea ómeni n'au voit să scie măcar că după atâtea risipe de bani a fostului guvern nu s'a găsit trebuinciosul material de resbel care bătea la ușa casei. Numai acestia n'au aflat că cu tóte împrumuturile făcute nu s'a cumpărat arme, afară de veri o câte-va tunuri, rămase și acestea ne montate, și că chiar cartușe pentru puscile oșirei de atunci nu s'a găsit mai multe de cât pentru o luptă de vre-o jumătate de oră. Numai acestia n'au avut ocasiune până acum de a 'și exprima indignarea lor cum s'au putut manifesta din partea fostului guvern hotărîrea de a face o demonstrațiune hostilă contra

Turciei la Dunăre în timpul resbelului Turco-Sérb, fără a avea în magaziile sale mai multe glónțe de cât pentru o luptă de o jumătate oră. Numai aceștia nu pătrundeau răutatea acelora, cari pe de o parte stau gata a face o demonstrațiune contra Turciei, supuindu-se ordinului Rusiei, pe de altă parte acuză și acuză guvernul liberal de trădător al țerei și vîndut când Rusiei, când Austriei. Numai asemenea apreciatori ai faptelor, trec cu ușurință peste meritele Brătianului, care a știut să procure în scurt timp tot necesarul pentru un rebel crâncen din Bulgaria. Numai aceștia nu vîd diferența între unii și alții, că unii în timp de pace au risipit sute de milioane, fără a lăsa nimic în urmă-le, și alții după un rebel costisitor nu aleargă la nici-un împrumut, înmulțesc oștirea, equipând-o și îndestulând-o cu puști și tunuri noi și plătesc tot de uă dată exact toate datoriile dîlnice, toate mandatele ce se înfățișază la minister, fără nici o întârziere și numai lasă, funcționarii cu lefile ne răfuite la termen. Numai aceștia nu înțeleg în fine că împrumuturile făcute de fostul guvern și conservator se resfrîng asupra noastră, asupra tuturilor contribuabililor din present și din viitor; de ore-ce ele ne consumă prin plăți de anuități, decimii de milioane din budget, cu care am putea să facem alte îmbunătățiri ce se amână din cauza lipsei de bani, sau care ne putându-se înlătura le vom realiza prin alte urcări de impozite și prin urmare că numai numele de conservatori nu i se potrivește risipitorilor de bani publici, precum și acelora cari au fost în stare de a declara constituțiunea călcată când se luați măsuri

pentru înfrânarea abuzurilor de presă vătămătoare unui stat.

Tot acest sistem transpiră și cu ocasiunea discuțiunii asupra răscumpărării căii ferate Cernavoda-Constanța. D-nu General Manu combate mai întâi argumentele citate de alți autori, susținând necesitatea răscumpărării pentru a deveni noi stăpâni pe căile noastre ferate, și apoi deviază puind în vedere argumente strategice, declarându-se în conclusiune pentru respingerea răscumperării.

După aceste deslușiri, vom trece acum la alta acuzare îndreptată din partea opozițiunii guvernului actual pentru violarea constituțiunii în ceia ce privesce dreptul proprietăței de moșii. Acéastă acuzare adresată prin petițiuni către șeful statului și către corpurile legiuitoare, conchide: că legea pentru învoielii agricole trebuie amănată; ceia ce afirmă dișele noastre de mai sus că foștii notabili sunt nenorociți în conclusiuni recomandând numai măsuri vătămătoare societăței, de ore ce amănarea împiedică îndreptarea unui rău existente în present. Cu tóte acestea, cređénd și noi că în casul de față dreptul proprietăței ar fi jicnit, prin urmare că și textul constituțiunii ar fi violat, ne vom ocupa aci a aręta în ce constă acéastă abatere.

Pentru înlesnirea desvoltărei acestei temeri, avem necesitate de a face mai ântâiu lumină asupra originei proprietăței de moșii. Unii înclină a crede, că proprietatea de moșii rezultă din despoerea celui slab de către cel tare, și alții dic, că asupra faptelor petrecute în timpî depărtați nu se pot rosti, dér din cele mai apropiate dovedesc, că proprietatea de moșie

ca și ori ce altă avere este rodul muncii, al economiei și al aptitudinii de conservare. Acești din urmă mai observă, că coloniile romane ocupând această țară aș dat fie cărei familii de care se compunea, pământ în de ajuns pentru hrana lor și a vitelor lor; dér că din ele multe aș putut înstreina pământurile lor și multe aș putut să cumpere, precum s'a urmat la noi de la 1864 de către foștii clăcași; ast-fel în cât înstreinări și aquistări din timpî depărtați aș dat nascere, pe de uă parte la formarea de proprietăți mari, prin continue cumpărători de mici proprietăți; iar pe de altă parte la formarea de proletariat, sau la sute și miî de familii, cari prin neglijența sau prin vișul lor aș fost reduse la culmea miseriei, la amerințarea de a peri de fôme. Și conclud, că acest mers al lucrului s'a petrecut la noi și în ultimele secole, miî de familii aș ramas fără posesiune de pământ, care expuse fiind a peri de fôme, aș cădut sub robie prin munca ce li se împunea din partea celor cu posesiuni întinse și în urmă aș fost nevoite a trece peste Dunăre pentru ușurarea și asigurarea existenței lor. Acésta transpiră din memoriul istoric și geografic pentru valachi, dereris de generalul Baur, Francfort 1778 în 80, pagina 271, precum urméză: Țeraniî se aftară apasați ca între două pietre de móră, boerii exploataî și despoiaî în numele proprietăței; fanarioșii exploataî și despoiaî în numele statului; acésta era prea mult, răbdarea și paciența de a mai suferi îi părăsira. Un număr considerabil de țerani se revoltară și cautară scaparea în tălharî cerând înapoi prin silă acea ce li s'a fost răpit prin

silă; alții părăsiră țera cu grămada. Valahia se depopulă foarte repede, de la 1741 până la 1746 în cinci ani 147000 familii de dajnici se reduseră la 38000. Numai din districtul Dolju emigrară 15000 de uă dată.

Aceste observațiuni ne autorisă a declara că acești emigrați, au perdut dreptul posesiunii lor de pământ în țera, de ore ce au devenit proletari, parte din culpa strămoșilor și părinților lor, parte din propria lor culpă prin instreinări de pământ, precumt acesta s'a vădut practicată de foștii clăcași improprietariți și se mai vede în toate ȕilele practicată de moșneni. Ne mai autorisă a declara că drepturile sătenilor stipulate în legile țerei, au o altă sorginte, sorginta rațiunii de stat, precum acesta se arată în următoarea citațiune din actul diplomatie No. 11 din tomul II al magazinului istoric de a Trib. Laurian și Nic. Balcescu: Scarlat Ghica Voda, amerințat fiind de Pörtă la 1768, pe când Valahia se afla mai deșartă, isbuti în puterea făgăduelilor, să facă a se întorce înopai emigrați. Iată făgăduelile promulgate prin decretul de la 6 Februarie 1768.—Țeranii întorcându-se înapoi se vor aședa după placul lor pe veri-ce moșie le va plăcea. În anul cel dintâiu vor face trei ȕile de clăca, în cel de al doilea șese ȕile; iar de la al treilea an înainte câte nouă ȕile pe an și nu mai mult.

Tot rațiunea de Stat a făcut de a se stipula în legea lui Caragea dreptul de moștenire a casei și a grădinei sățenului la descendenții săi, și în regulament dreptul sățenilor asupra două din trei părți cul-

tivabile după moșie, la cas când înmulțirea lor ar reclama-o. Drepturile ce au rezultat din rațiunea de stat, iar nu din drepturi reale conservate din vechime de săteni asupra pământului, au servit ca bază și la improprietărirea din 1864. Aceste aprecieri se descoperă și din regularea proprietății de moșii în alte state Europene. În Austria de exemplu, prevedându-se mai dinainte necesitatea improprietării sătenilor săi separat prin inginerii pământurile lor de trupul proprietarului de moșie și la 1848 s'a decretat improprietărirea lor pe acest trup de pământ prin despăgubirea proprietarului de moșie, stipulându-se tot de odată absoluta stăpânire a acestuia pe tot restul de proprietate ce 'i-a rămas peste locurile cedate sătenilor, cu deslușire ca veri-ce neînțelegere relativă la posesiunea embaticurilor remase în trupul moșii proprietărești, rămâne de aci înainte a se deslega numai de justiție, iar nu de Corpurile legiuitoare, său de puterea executiva. Măsura acesta indică până la evidență că legiuitorul din acest stat privind improprietărirea sătenilor ca o despoere a proprietarului de averea sa, a admis'o cu această ocaziune, pentru singura dată bađându-se pe rațiune de stat, și ca să liniștescă pe proprietarii de moșie, că această rațiune de stat nu se va mai putea învoaca, a declarat încompetința sa pentru viitor, de a se amesteca său de a deslega veri-ce pretențiune, veri-ce neînțelegere între proprietarii și cultivatorii de pământ ivită în trupul moșiei proprietărești ce s'a despărțit prin măsurătoare inginerescă de trupul moșiei cedate sătenilor. Faptele din urmă dovedesc exactitatea acestor decla-

rațiunii. În Banat, care pînă la un timp făcea parte din Austria, iar nu din Ungaria, s'a u deslegat procese ivite între cultivatori de vii și proprietari de moșii prin justiție, și în favorul proprietarilor și în favorul cultivatorilor de vii, conform cu drepturile exersate de ambele părți, pînă la împrumărirea sătenilor din 1848. Iar în Ungaria propriu zisă, știm că pînă mai de unădi asemenea neînțelegeri se află nedeslegate, de óre-ce cultivatorii de vii, ne supuinđu-se la nici un fel de dare pentru acestea, proprietarii de moșii, cu tótă dauna ce suferău nu se adresa u la justiție, ce nu le promitea veri un favor și legiuitori u precum și administrațiunea se declara u incompetentă de a regula acéstă nesupunere a cultivatorilor de vii. Asemenea apreciere despre nimicirea dreptului proprietăței de moșii, rezultată prin împrumărirea sătenilor în trupul moșiei lor pentru rațiune de stat, transpiră și din legea noastră fundamentală, tradusă în mare parte textual din alte constituțiuni streine, care în Art. 19 ăice: Proprietatea de veri-ce natură este sacră și înviolabilă; nimini nu se pôte expropria, de cât în casuri prevăđute și determinate într'ansa. Acéstă indică limpede și curat că legiuitorul a voit să asigure pe proprietarul de moșie, prin declarațiunea că rațiunea de stat nu se va mai putea învoca pe viitor, prin urmare că uă altă împrumărirea a sătenilor se uă altă usurpare de drept al proprietăței de moșie nu va mai avea loc în România. Singurul stat din Europa, care cu ocasiunea desființării clăci din secolul trecut a înlăturat acéstă rațiune de stat este Englitera; dér și acéstă s'a pătruns în timp de față despre necesi-

tatea de a se servi de acest principiu pentru nă singură dată, și ast-fel se esplică mesurile luate actualmente de împroprietărirea cultivatorilor de pământ din trupul moșiilor proprietărescî.

Aceia care găsesc fondate și corecte asemenea aprecieri și mesuri introduse într'un stat, vor pătrunde cu înlesnire abaterea autorului legi rurale din 1864 în acéstă privință; de óre-ce trece peste atribuțiunile séle, regulând cu ocasiunea împroprietării sătenilor și dările asupra sadirelor sătenescî de pometuri remase în trupul moșii proprietarului. Mai în urmă își permite apoi de a regula prin circulări ministeriale și dările asupra viitor rēmasse în trupul moșii proprietărescî, despre care legea nu vorbește nimic, și 'și permite de a stipula aceeași dare pentru cultivatori de vii aflați pe moșiile proprietărescî, adică și pentru streini, între care se află mulți orășeni, fără a observa că chiar când s'ar admite că viile intră în categoria sădirilor, ceia-ce justiția noastră n'a admis-o; totuși nu resultă din acéstă interpretare a legii nă dare generală pentru toți cultivatori de vii; de óre-ce legea rurală ocupându-se de indicarea categoriilor și a cantității de pământ ce se cuvine sătenilor în trupul moșii proprietarului, admite facultatea pentru săteni de a lua drept pogóne legiuite sădirii de pământuri, și în cas contrariu, când nu s'ar priimi de dēnsii acest schimb, sau când foștii clăcași ar avea peste legiuitele pogóne și sădiri de pometuri, indică dările acestor pometuri, iar nu dări generale și în profitul streinilor cari n'au clăcuit. Asemenea nu voesce a sci că învoelile nu sunt impuse cultivatorilor de vii din partea proprietarilor; de óre-ce

ele conțin condițiuni folositoare pentru ambele părți contractante, pentru cultivatorii de vii libertatea de a intra în vie după struguri și cules când va voi, de a și ridica vinul și de a nu peri în plaiu până se se cotească și pene se se plătescă otaștina la curtea proprietății, prin schimbul de otaștină în plată de încirco 20 franci de pogon; și pentru proprietar, evitarea penibelei operațiuni la prümirea otaștinei și evitarea daunei ce resulta din prümirea otaștinei cu care nu mai avea ce face după desființarea dreptului de monopol asupra bęturilor spirtose pe proprietatea sa, și nu voesce a mai sci că dările înainte de împrietărirea sătenilor au fost foarte diferite în țeră. La mine de exemplu nu existaü vii din vechime, care se se baseze pe dreptul invocat de amphiteosa romană, de embatic, ci s'au sădit la 1836 prin învoeli a fostului proprietar, în care se stipuleză darea de otaștină și plata de 4 și $1/2$ sfanți pentru un pogon, și se mai stipuleză prohibițiunea de a se putea înstreina viile fără aprobarea proprietarului sub pedepsa de a se perde dreptul asupra acestor sădiri, și astă-đi se află mai tóte viile înstreinate fără aprobarea proprietarului. Iar în alte localități sunt făcute asemenea sădiri și mai tērđiu, chiar și după decretarea legii rurale, unde otaștina nu s'a percept de fel. Și în altele se posed în fine chiar sentințe judecătoresci definitive, care tóte la un loc dărămă dreptul întroducerii dărei de otaștină sau de alte dări în genere nu numai legiuitorului și administrațiunei, dér chiar și justiției, de óre-ce o asemenea măsură ne mână direct la uă nouă împrietărire, nepermisă de nici uă constituțiune din lume.

Asemenea nu voesce să aprecieze că sprijinul cel mare pentru cultivarea viilor la noi, dă în realitate funeste rezultate, când se va observa că această cultură cere multă muncă, nu ofere folóse reale sátenului și măresce numai vițiul beției. Acesta s'a simțit la noi cu deosebire în anul 1879, când pentru lipsa totală de porumb am fost nevoiți a ajuta populațiunea prin contribuțiuni, și când cu tótă abondența și buna calitate a vinului, acest produs n'a servit la ușurarea miseriei, ci la veselii, la spargerii de capete, care n'a încetat pêne în primă-véră, pêne ce nu s'a golit vasele de ultima picătură de vin. Tóte aceste abateri au rezultat saú din nepátrunderea principiilor unei legi rurale, care mărginesc atribuțiile legiuitorului în această privință, séu din interes personal care a împins pe autor de a perpetua ura și neînțelegerea între aceste doué clase, spre a putea pescui în apă turbure la timp oportun. Nepátrunderea și necunoscința autorului în această specialitate, transpiră cu deosebire din permisiunea schimbelui legiuitorului pogóne destinate de lege pentru hrana sátenilor și a vitelor séle cu sădiri de pometuri. Precum și din neprohibițiunea desființării islazurilor prin arături séu prin noi sădiri de vii, care au tras dupe sine pe de uá parte împuținarea vitelor în țéră, iar pe de altă parte a împins pe sáteni de a *recurge* și mai mult la proprietar pentru îndestularea vitelor lor și a se supune la mai grele condițiuni de învoială. Și mai transpiră din *prohibițiune* înstréinării micii proprietăți pe termen de 30 ani care nu atinge nici un scop, prin urmare n'are nici un sens. Instréina-

rea pământului nu rezultă precum sémănă a crede legiuitorul nostru din starea incultă a săténului, ci din lipsa cauzată adesea-orî prin viþiuri în care cade. Noi și cu altă ocasiune am arêtat că în Germania prohibesce înstrêinarea și împărþela micei proprietăþi între moscenitori, am arêtat că și Rusia spre a înlătura înstrêinarea pământurilor cedate săténilor, a împroprietarit comuna, iar nu individele. Și că numai Austria nu s'a îngrijit de înstrêinarea acestei micei proprietăþi. Motivele acestor diferite mësuri rezultă din causă că cele dintâiu se preocupau de conservarea elementului naþional din actualitate, ear cea din urmă fiind compusă din multe naþionalităþi nu avea interes a le menþine intacte. Și am arêtat în fine că nicăeri nu vedem prohibiþiunea de înstrêinare pe termen de 30 ani.

Cu chipul acesta credem a fi demonstrat pe deplin, că autorul legii rurale n'a voit să scie de aprecierile legiuitorului din alte țări care tindêu a liniști îngrijirile proprietarilor pe viitor, credem a fi demonstrat și incorectitudinea legii rurale, când 'și însușesce dreptul de a fixa dările pentru sădiri rămase în trupul moșiei proprietarului, când liberéză schimbul pogónelor legiuite cu sădiri de pometuri, când nu opresce desființarea islazurilor comunelor și când prohibesce înstrêinarea micelor proprietăþi pe termen de 30 ani, care defecte ale legii, isvorăsc precum s'a ȃis din nepătrunderea principiilor unei asemenea legi. Una ênsê din defectele ei, adică cestiunea pădurilor, care lasă atârnată sabia lui Damoles asupra capetelor nôstre ne indică și réua credință a autorului,

Iăsând porțile deschise spre a putea ajunge la scopuri în secret concepute. Aceste intențiuni a motivat disolvarea camerei în ziua când acesta se pregătea a acorda împrăștierea sătenilor pe toate pogonele legiuite. Acesta intențiune a necesitat lovitura de stat, precum și falsa declarațiune că decretarea împrăștierei sătenilor a rezultat din neconsimțimentul camerei la o largă și legală măsură de împrăștiere. Aceste intențiuni au dat naștere la secularizarea moșilor monastiresci, ca probă de simțimente românești în inima Domnitorului, lucru ce din tratarea cu Zarifi nu prea corespunde. Aceste intențiuni au transpirat apoi prin dispozițiunea manifestată în curînd de abdicarea Prințului în favoarea nu știu cui. — Tot aceste seamănă a nu fi cu totul abandonate chiar și în present, de ore-ce se susține de unii că noi am creat numai un Rege iar nu regalitatea și când se ridică iar voci de noi Moldovenii și noi Muntenii. Și revîind la cestiunea proprietății de moșii, dicem că tot aceste intențiuni au produs uă lege imperfectă care a lăssat porțile deschise spre a putea împlini scopul conceput, scopu ce nu se putea împlini cu facilitățe, deca legea se discuta cu matoritate și se vota de cameră, precum se manifestase hotărîrea de a se face.

Pe aceste considerante întemeindune, putem declara sus și tare că legea rurală nu este un act care se merite recunoștința Românilor, de ore-ce conține lacune, lassă în suspensiune cestiunea pădurilor ca nici uă altă lege rurală, nu atinge principalul scop

de pace, ci face a se cutremura omul de ceia-ce îl asceaptă viitorul.

Acéstă lege echivocă și ne precisă, întunecată apoi și prin circulări Ministeriale, a îndemnat pe succesorii Ministrului Cogălniceanu de a repeta amestecul puterei executive în chestiunea viilor, ceia ce după noi însemnează violare de drept al proprietăței, pe care pantă a alunecat mai întâi ministru Cărtărgiu și în fine Ministrul C. A. Rosetti, care a pășit și mai departe, de óre-ce a tolerat ne împlinirea dărilor assupra viilor, acolo unde ele sunt legitimate prin sentințe judecătorești definitive. Aceste exemple a încuragiat pe cultivatorii de vii a se opune în genere la dări stipulate în învoeli după tótă regula, chiar la dări moderate; ast-fel în cât au causat un rău ne audit, de óre-ce moșii întemeiate mai mult pe venitul acestor vii, se vënd astă-đi de creditul fonciar la licitațiune, din cauza ratelor nerěfuite.

Din tóte acestea resultă dar pěnă la evidența violarea constituțiunei când respectarea proprietăței de veri ce natură, precum și prohibițiunea espropriațiunei, afară de casuri îndicate într'ansa este cu totul abandonată; ceia ce transpiră din măsura luată pentru uă nouă improptietărire, prin întroducerea arbitrară a dărei generale de otaștină, precum și prin proiectul elaborat de Minister pentru rescumpărarea embaticurilor de vii. Acéstă călcare a legii nóstre fundamentală ne mănă fără voie a întreba, déca lipsa de armonie a legilor esistente cu constituțiunea și a aplicăreilor lor este revoltătóre numai când dreptul săteanului se nesocotesce, iar nu și când dreptul pro-

prietarului de moșii este nimicit, precum unui înclină a crede ?

Dupe constatarea nerespectării legalității relativ la cestiunea viilor, vom trece la altă călcare de constituțiune, adică la legea pentru reîntorcerea pământurilor vândute între consăteni. Acésta crimă s'a împlinit la noi, printr'o definițiune suigeneris facută în Senat de celebrul autor al legii rurale, care dicea : că cuvântul de consătean întrebuițat de D-sea în lege, n'are înțelesul ce în realitate conține, ci se referă numai la acei care n'aveau pământ ; prin ușurința apoi a rasei Latine, care tratéză și desleagă fără precugetare chiar chestiuni de mare însemnătate, precum și prin nenorocitul sistem expedient întemeiat pe credința că este un merit de a face multe legi fără a se preocupa de corectitudinea lor. Și toate aceste defecte se resfrîng asupra consciinței melle când mă gândesc că în acésta privință crima este provocată din parte'mi. De óre-ce în discuțiunea legii votate de cameră relativ la reîntorcerea pământurilor vândute ilegalmente streinilor, eă am atras atențiunea Senatului asupra vânđărilor între consăteni, tolerate de lege, care prin continuitatea lor ar face să dispară opera creată prin rațiunea de stat ; și ast-fel am ajuns la înlăturarea rēului prin sus mențiionate mesuri de despoere. Curênd dupē acésta am recunoscut erórea și m'am adresat prin publicitate la Domnii Deputați, rugându'i a respinge amendarea nóstră. Dér nu am fost ascultat. Așa ne a scapat din vedere și de rēndul acesta că reîntorcerea pământurilor vândute este uă nouē împroprietărire, prohibită de constituțiune,

că despoem lumea care a cumpărat pământ pe basa unui text de lege limpede exprimat, că o despoem printr'o interpretare de lege, printr'o definițiune falsă a cuvîntului consătean și printr'ua dispozițiune ilusorie de despăgubire, care acordă despăgubirea numai în acele casuri, când stăpânirea cumpărătorului a împlinit cinci ani, iar nu și la cei ce au trecut cu posesiunea peste arătatul termen. Așa am ajuns la încontestabila nimicire a muncii, a averii omului la distrugerea complectă a dreptului de proprietate, prin urmare la uă vădită violare a Constituțiunei. Nedreptatea acésta se va simți cu atât mai mult la împlinirea celor trei-deci ani, când despoiatal de astă-zi va vedea pământurile cumpărate uă dineóra de densusul trecënd la alții prin noi vîndări. Eróre profundă facü unii care susțin, ca la împlinirea de 30 ani se va prelungi acésta prohibițiune de vîndare. Noi diferim și în acésta privință, de óre-ce ne place a crede că în acea epocă dreptul proprietăței de moșii va fi respectat cu sfințenie ca și veri-ce altă avere, si că lumea se va pătrunde în viitor mai bine despre imposibilitatea anulărei unui drept căștigat ca acela ce rezultă din legea rurală pentru micii proprietari la expirarea de 30 ani. Acésta convințiune m'a îndemnat cu deosebire în present a recomanda luarea de măsuri pentru înlăturarea rëului ce ne adastă în curënd, cređënd că într'o epocă mai întunecósă din present putem isbi mai ușor în drepturi de cât mai târziu.

Repetirea continue de violarea constituțiunei mi-a amintit proverbul român care đice; unul ríde de

altul și dracul de toți. Mi-am amintit cum unii inculpau pe alții pentru violarea constituțiunei, în cea ce privește libertatea individului, libertatea presei și a întrunirilor publice, și cum întorc alții astă-dî aceleași înculpări la cei ce propagaū respectarea constituțiunei. Noi credem că tóte acestea provin numai din causă, că unii care înclină la principii liberale, ocupându-se mai mult de articolele relativ la libertate, înculpau pe cei ce nu o practicaū; iar cei alți cari țin la respectul dreptului proprietăței de moșii, citind cu atențiune numai art. 19 din constituțiune, inculpă pe cei ce recomandaū și susțineau cu zel principiile liberale. Acéstă procedare fiind fórte regretabilă și fórte vătămătóre într'o societate, m'a îndemnat cu deosebire a trage atențiunea colegilor mei asupra violărilor pactului nostru fundamental, și în cea ce privește respectarea proprietăței, ca se ajungem a se respecta tóte dispozițiunile cuprinse într'ânsul, iar nu numai libertățile publice fórte folositoare într'un stat. Așa îndicăm violarea constituțiunei și în proiectul de lege relativ la monopolul cărciumilor prin despăgubirea posesorilor lor, spre a se putea crea un fond în folosul bisericelor și a scólelor din comunele rurale. Acéstă violare constă mai cu seamă în măsura indicată de expropriațiune, care este prohibită și tolerată numai în casuri exepțiionale, pentru comunicațiune, pentru salubritate și pentru întăriri în țerră, când acestea nu se pot face de cât prin expropriațiunea locurilor reclamate de aceste necesități. Noi credem că negăsinduse alt mijlocū de a se crea fondul pentru îndestularea acestor tre-

buințe, s'ar putea legifera uă nouă taxă peste taxa exestintă a licențelor asupra spirtóselor. Mai întâiu de tóte se se stabilească prin lege numărul de cărciumi la suta de familii, peste care nu se póte trece, spre a se înlătura rēul ce ni la arētat experiența din libertatea acordată tuturor de a deschide cărciumi prin plata de licență asupra spirtóselor; așa în cât numărul acestor localuri mărintu-se peste măsură, a devenit împosibilă atât inspectarea bēuturilor spirtóse necesară pentru conservarea sănătăței ómenilor, cât și păđirea ordinei publice. Numerul mărginit pentru esercitarea acestei întreprinderi se va indica prin preciturile cele mai urcate la licitațiuni ținute expres pentru acest scop. Resultatul licitațiunei va forma sus îndicată nouă taxă, care precum se vede nu póte fi fixă, de óre-ce crearea unui spor fix de plată va înuțina numărul cărciumelor, dar nu'l va mărgini în numărul indicat de lege. Cu modul acesta fondul dorit se dobândeșce, se înlătură rēul ce ni l'a arētat experiența din tolerarea a multor cărciumi, în princip nu se modifică nimic din ceea ce există actualmente, nu se creadă dér nici un monopol și se înlătură cu totul necesitatea de expropriatiune a cărciumelor care ne preocupă fórte mult când acéstă expropriatiune este dupē noi uă violare a constituțiunei. Licitațiunea admisă fiind și de noi, mână pe unii a crede că nu diferim de proiectul depus de guvern în desbaterea camerilor; de óre-ce licitațiunea acestui proiect resultă din crearea unui monopol, care necesitează expropriatiunea cărciumelor existente, pe când licitațiunea îndicată de noi

are de scop numai de a mărgini numărul cărciumelor stipulate de lege și nu reclamă nici uă expropriațiune, înlătură dér principala noastră preocupățiune și dă ca rezultat respectarea legalității.

Mai indicăm în fine și uă alta ilegalitate strecurată în proiectul de lege pentru învoeli agricole, după în desbaterea corpurilor legiuitoare care tot de uădată este uă contra-șicere mare cu tot ce s'a propagat, s'a susținut de un îndelungat timp încóce și cu ceia ce în fine s'a realizat la noi. Acéstă contradicțiune constă în mărginirea libertăței de acțiune a omului într'un stat ce se bucură de tóte cele alte libertăți. Libertatea de acțiune a omului recunoscută de tóte națiunile civilisate ca un princip prim ordinar, recomandată cu deosebire atunci când ea promite folóse unei societăți, mărginită fiind la noi prin proiectul de faciă, ne mână mai întâiū a întreba déca acéstă restricțiune póte avea loc atunci când este vorba de învoială, adică de consimțire la îndatoriri reciproce stipulate între douē părți contractante. La care întrebare ni se va răspunde de sigur, că săteanul *nostru* încă n'are destulă cultură și experiență de a se putea conduce singur, și de aceia urmează a fi supus unei privegheri timporale de epitropie, spre a nu fi înșelat la contractări. Și noi susținem că acéstă opiniune este cu totul greșită, de óre ce el se supune adeseori la îndatoriri împovărătoare din cauza lipsei în care se află, iar nu din cauza neexperienței, precum acéstă s'a vădut practicându-se de pensionarii statului, care cu tótă matoritatea și înteligența lor au fost constrinși ași vinde pensiunea pe nimic. Prin urmare

credem că precum pensionarii n-au scăpat de lipsă prin anularea sumelor din trecut ce datorau la creditorii lor, tot așa nu vor scăpa nici sătenii noștri de miseria în care se află, prin sprijinul iluzoriu dat lor de legea proiectată. Voind apoi a ne da seama cum am ajuns a căuta mijlocul de scăparea seteanului într'o lege, care nu poate oferi ajutor unui om liber și nu în alte măsuri mai eficace; căci legea învoelilor agricole depusă în camere, afară de înlăturarea brutalei executări din present, nu conține în realitate mult trâmbițata ușurare pentru sătean, ci uă garanție pe de uă parte mai suportabilă, iar pe de alta mai eficace și mai favorabilă pentru proprietate. De ore-ce îndatoririle de munca săteanului din present în schimbul folóselor ce trage el după moșia proprietarului sunt mai ușóre de cât maximul de muncă prevăduț în lege, și cât pentru îndatoririle lui de muncă în schimbul banilor luați înainte, acestea se puteau regula fără nici o greutate, fără a reproduce mulțimi de învoeli asupritóre, fără a se califica clasa proprietarilor și a arendașilor de hoți, de ore-ce avem lege în contra usurei. La tóte aceste măsuri ne eficace nu scim ce se răspundem; dér scim că ele sunt contrarii libertăților înscrise în constituțiune, scim că legiuitorul și însușesece astăzi un drept de a se amesteca în afacerile ómenilor peste competența sa, care măsură ne dă înapoi, ne întórece la regulamentul organic, ceia ce însemnéază cu alte cuvinte că legiuitorul de astăzi caută a distruge chiar opera sa edificată cu mari dificultăți și mari sacrificii. Asemenea măsură dă nascere la un

alt rău incontestabil, căci privind pe săteanul nostru ca pe un nevârstnic ce are nevoie de conducerea unei epitropii, împiedică dezvoltarea sa intelectuală și nu îl face mai apt precum susține redacțiunea Românului, că legea de față ar fi o îndrumare spre progres, spre timpul când și agricultura noastră nu va mai avea trebuință de legi excepționale. Abaterea legiuitorului în această privință transpiră din indicarea cantității de muncă pe an și a zilelor de muncă pe săptămână copiată din regulamentul organic, precum și din netolerarea căratului obligatoriu de produse la schelă sa unde interesul proprietarului va cere. Sunt unii care nu știu ce se petrec în țera lor proprie, nu știu că proprietarii în cele mai multe localități sunt constrinși a micșora îndatoririle sătenilor spre a putea mări numărul de învoiți din comunele lor, sau spre a trage pe alții din comune vecine. Nu știu că, căratul produselor la schelă cu promptitudine este mai ușor de îndeplinit din partea sătenilor, de cât cele alte îndatoriri de muncă admise de legiuitor. Nu știu că promptitudinea căratului de produse trage după sine cele mai mari avantaje pentru agricultura din vecinătățile porturilor noastre, care avantaje va dispărea îndată ce proprietarul său arendașul va fi nevoit a recurge la mijlocul de plată pentru căratul produselor lor. Și nu pătrund încă zăticirile și procesele ce vor naște din amânarea predării produselor indispensabile pentru desăvârșita încărcare a șlepurilor Dunărene. Asemenea necunoștințe de operațiuni și împrejurări, adăugate prin confuziunea ce se face între situațiunea săteanului nostru

23

din epoca regulamentară, în care el legat fiind de moșia proprietarului, putea fi năpăstuit de către proprietari și între situațiunea actuală a săteanului, pe când interesul proprietarului dictează menajarea clasei ce îi oferă multe folóse; dau nascere la preocupăni și temeri în societate că, săteanul nostru este ca și în trecut năpăstuit până la gradul de despoiere. Nu puțin au contribuit la răul rezultat din present și zelul cel mare al unora care ar voi să se distingă de alții în afecțiunile lor către săteni, ast-fel în cât au ajuns a nesocoti chiar și principii înscrise în constituțiune.

Pentru restabilirea liniștei ne credem mai întâiu datori a declara că chiar numirea de lege pentru învoeli agricole nu este corectă căci ea ne ar mână direct la dreptul de amestec al legiuitorului în afacerile proprietății, ceia-ce există chiar și în legea de față, și prin urmare că ea urmază a purta numele de lege pentru executarea învoelilor agricole, scop ce a dat nascere la elaborarea ei, pe lângă acestea menționata numire va scuza chiar amestecul legiuitorului în acéstă afacere, de óre-ce nu împiedică libertatea de acțiune a omului, nu opresce facultatea de învoire, ci indică dreptul legiuitorului de a aréta neputința de esecutare a administrațiunei la casuri de evidentă asupra săteanului. Numirea acésta va înlesni înlăturarea opiniunei unora, care susțin că tóte pretențiunile în privința învoelilor agricole să se judece după dreptul comun, de óre-ce indicându-se cazurile de promptă executare să lasse cele alte în atribuția justiției după dreptul comun.

Pentru indicarea casului de promptă și excepțională executare a învoelilor agricole, de către primăria comunelor rurale, vom avea trebuință a precisa categoriile învoelilor agricole favorisate de această excepțiune la executare. După noi credem că învoeli între proprietari de moșie și cultivatori de pământ de această categorie, sunt acelea, care resulta din îndatoririile sătenilor în schimb pentru pământuri luate și cultivate în profitul lor de la proprietarul moșiei. Ast-fel trebuie să intre și căratul produselor saii unde se vor destina de ambele părți, saii alte asemenea îndatoriri ca obligatorii supuse unei executări prompte fără deosebire de alte îndatoriri de muncă, căci precum se crede onerósă întârzierea unei arături, săpături, secerat și cosit, tot așa de oneros este și ne căratul produselor la timp, de ôre-ce tôte proprietățile în apropiere de porturile Dunărei, lipsite fiind de dreptul executărei prompte de transport vor cerca mari dificultăți la vîndarea lor când cumpărătorii vor insista pentru prompta transportare care se reclamă și de la dânșii din partea companiei vapoarelor pentru încărcarea slepurilor în scurt timp. Acéstă excludere din îndatoriri executabile la timp indicat, ar provoca póte și uă protestare din partea celor jigniți în interesele lor și ar fi cu atât mai mult regretabilă când observându-se de aprópe nu consumă săteanului pe an de cât veri-o câte-va zile, pe când cele alte îndatoriri de muncă prívite de legiuitor ca obligatorii sunt în comparațiune mult mai grele. Se vor privi ca îndatoriri pentru săteni supuse la prompta executare,

cele ce se vor resulta din banii dați înainte pentru munca de un an și nu mai mult, pentru că banii dați înainte pe mai mulți ani înfățișează dificultatea de a se cunoște suma reală ce s'a numărat cultivatorului pentru muncă. Pe lângă acesta asemenea operațiune lasă a transpira lipsa săteanului de existență, care va necesita alte avansuri mai nainte de a se împlini anul, așa în cât ele vor da pe față împrumuturi de categoria clauselor penale prohibite de lege. Răul acesta credem că se înlătură mai eficace prin avansuri de bani cu procente mici, ceia-ce poate resulta din înființarea băncilor agricole, precum și prin ocrotirea acestei clase din partea autorităților, care în mare parte au fost cauza suferințelor ei din present.

Legiuitorul va îndica cu această ocaziune îndatorirea pentru puterea executivă de a întări numai învoeli, care conțin posibilitatea executării lor cu promptitudine, iar nu și îndatoriri cari ar trage după sine neglijarea culturii sătenești. Cu chipul acesta, indicarea de respectarea celor două zile pe săptămână pentru trebuința culturii sătenești este superflu. Precum încorectă este și indicarea de un maxim al culturii anuale obligatorii pentru satean, de ore ce acest maxim tolerat de lege, poate fi pentru uă familie cu totul ruinător și pentru alte familii uă jucărie.

Asemenea declar incompatibilitatea legiuitorului de a se ocupa de indicarea terminilor de învoiala. De oare ce se pot ivi casuri unde resplata cheltuelilor facute în localități acoperite cu păduri care necesitează de freșarea lor, sau care reclamă îmbunătățirea terenului, nu se poate atinge, și cere un termin mai

lung. Și pentru că această mărginire de termin într'ua învoială nu permite avantaje nici unia din părțile contractante.

Pentru înlăturarea abuzului ce ar resulta din puterea dată Primarilor de a adeveri seú nu învoeli agricole supuse unei executurii prompte, se va indica un drept de apel pentru ambele părți contractante la Prefectul Județului care ănsă va fi ținut a cere mai ăntăiú opiniunea Comițiului agricol din district, competent în asemenea specialitate și în deslegarea litigiului a se conforma aceleii opiniuni.

Uă lege pentru executarea învoelilor agricole așe-
dată pe asemenea baze, ar corespunde în mare parte scopurilor de înlăturarea abuzurilor existente, n'ar isbi în principiul de libertate a acțiunei omului, adoptat de lumea civilisată, n'ar degrada pe sătean, declarându-l nevîrstnic, incapabil de a se învoi, și n'ar amerința proprietatea a fi expusă în viitor la amestecul legiuitorului în afacerile seúe, care ar repune-o în pozițiunea nesigură din trecut și din epocha regulamentului organicú, rezultată din rațiunea de stat.

Tot ce se recomandă de noi aci, nu este uă învențiune, de óre-ce se vede practicată chiar și în vecinătatea noastră în Banat. Un Crajovean călătorind prin acéstă țeră, pe când nu făcea parte din Ungaria ci din Austria, s'a întâmplat la Primăria unei comune, cu ocasiunea adeveririi unor învoeli agricole. Veđu intrând proprietarul cu trei sătenii în Primărie, se dete citire actului de învoială, se întrebară decă condițiunile actului sunt expresiunea fidelă a obștei din comună; la care întrebare se respunse din partea

celor trei, că toți locuitorii primesc condițiunile cuprinse în act, precum se poate încredința autoritatea, din mărturirea obștei adunate în curtea Primăriei. Atunci eși acesta afară în prispă, ridică actul de învoială în sus, și întreabă obștea deca cunoște conținutul său, deca consimte la toate, adaogând că se eugete mator mai nainte de a răspunde la aceste întrebări, căci când vor fi afirmative nu vor mai avea dreptul eventual de a se opune, ei vor fi obligați a 'l respecta și a îndeplini cu punctualitate îndatoririle ce 'și iau către proprietar. Sătenii avertisați despre toate, răspunseră că cunosc și se îndatoresc la toate și autoritatea procedă imediat la legalizarea actului de învoială, după asemenea declarațiune. Iată demonstrat că nu numai la noi sunt introduse măsuri esecțiionale pentru executarea învoelilor agricole, ei, că și alte națiuni au pătruns, că executarea cu promptitudine înlătură daune îreparabile dupe dreptul comun și a mai pătruns necesitatea de a protegia agricultura prin măsuri esecțiionale, în asemănarea cu protegierea afacerilor comerciale care în casuri de creanțe cu polițe nu se judecă și nu se execută dupe dreptul comun. Iată exemplu cum se respectă și la vecinii nostri, la o altă populațiune de Români, libertatea de acțiune a omului, cum s'a atras atentiunea obștei de către Primărie, că mai întâiu de a răspunde la toate întrebările, se eugete bine, căci dupe uă afirmațiune din parte 'i, se vor execută toate cu promptitudine, chiar și cele mai grele îndatoriri. Iată procedarea vecinilor care nu se ocupă de termen mărginit în învoială, nu se ocupă de quan-

titatea muncii, ce se p^ote da în sarcina s^ăteanului nu exclude ^oșile din sept^ăm^ănă pentru înt^âmpinarea culturii s^ele, nu'l privește dar ca pe un rob, ci pe un om liber, care este în stare a conduce singur afacerile s^ele și prin urmare că este apt de a garanta Societatea în scurt timp și fără legi excepționale. Iar nu ca la noi, unde mai cu seamă cele două ^oșile din sept^ăm^ănă destinate de legiuitor pentru trebuințele s^ăteanului îndic^ă starea lui înapoiată și nu promite în curînd, a putea deveni om ca societatea se nu aiba nevoie de legi excepționale. Legiuitorul nostru face în present îndouită gresală, ^ânt^âi^u că confundă lucrurile, trece cu vedere că cele două ^oșile oprite pe seama s^ăteanului n'au nici un sens; de ^ore-ce, de la desființarea clăcei învoitul s^ătean în schimb de foloșele ce trage dupe moșia proprietarului, apare pentru munca proprietății primăvera două trei ^oșile la arătura angagiată, dupe o lună apoi se vede el trei patru ^oșile la prașitul porumbului și a treia ^ora la secerat, care reclamă iar veri-o trei ^oșile și că cositul fânului, răm^ând în sarcina sa cu îndatorire de a da parte din el, tot restul de ^oșile peste tot anul, răm^ân la dispozițiunea sa, și a doua gresală că închipuindu-se s^ăteanul în starea din trecut, privindu-se ca rob introduce m^ăsuri pentru asigurarea existenței robului, copiate din regulamentul organic, care precum s'a mai ^oșis, îl vor împiedica la desvoltarea sea intelectuală și vor trage dupe sine amânarea putinței de a ne conduce în această privință fără legi excepționale. Iar s^ăteanul ce se îndatorează la muncă pentru banii luați înainte nu p^ote beneficia în realitate de acest favor al

legii, de óre-ce prin acéstă îndatorire se dovedesce în de ajuns starea lui disperată în care se află, se dovedesce că este lipsit de hrana din tóte ȕilele, pentru care causă se angajază ca un argat în curtea proprietarului, lucru ce nu póte fi oprit de lege și prin urmare, din tóte resultă că nu póte mijloci excluderea de serviciu de două ȕile pe sęptemána ; și unde nu s'ar găsi el redus la asemenea extremitate de miserie, s'ar putea ocroti de lege și de autoritățile competente, tot prin męsura sus arátată, adică, prin proprierea Primarului de a adeveri și de a executa învoeli asupra tóre, precum și prin îndatorirea de a le adeveri și executa în casuri unde nu s'ar vedea expusă la daune, din cauza neglijarea culturei sęle. După tóte aceste explicări, cum rýmân acum singurile męsuri de ocrotirea sáteanului prevędute în legea supusă debaterilor Camerei, cum rýmâne maximul de muncă în sárcina sáteanului și cele două ȕile din sęptemána rezervate pe seama sea, nu sunt ele óre numai níscę ilusiuni, nu seamána ele a fi introduse spre a se putea pune în uitare sguduirile societatei din present și grafiósele epítete adresate proprietarilor și arendașilor, de hoți, continuu repeșite, nú se gândește în fine, exactitatea unora, că nu legea agricolă póte ușura pozițiunea sáteanului, ci altele care se neglijază cu totul.

După noi, afară de fórte rari escepțiuni, nu se póte atribui proprietarilor sau arendașilor starea deplorabilă a sátenilor din unele localități, ci cu drept cuvânt se póte atribui autorităților locale, care nu numai că au tolerat jaful, ci au dat chiar ajutor

reilor nărăviți pentru despoierea săteanului; apoi se mai atribue acest rău celor multe dări și angarale cu care s'au împovărat el de o dată: facere de șosele, satisfacerea plăcerii lui de fumat prin bani, ceea ce nu 'l costa nimic în trecut, precum și satisfacerea păsurilor sale, prin plăți de timbre, care reclamă mereu bani și ajunge la culme prin măsurile ce se văd executându-se de către perceptori în prezent care adese-ori pentru un ou 'i vinde un bou.

Iată de unde rezultă în realitate deplorabila stare de sătenilor în prezent, iată adevăratul rău ce 'i apasă. Așa în cât astăzi se văd o mulțime de moșneni care n'au în vecinătate mari proprietari de moșii, apărând în toate ținuturile în mare număr la tribunale cu cereri de a li se adeveri acte de vânzări ale pământurilor lor, și când se întreabă de cauza acestor înstrăinări, nu ți se răspunde alta, de cât: domnule, ce să ne facem că nu mai scăpăm de perceptori.

Deosebit de acésta să nu se scape din vedere că legea rurală constrânsă fiind de a se mărgini numai în drepturile sătenilor existente, n'a putut îndestula acésta clasă, pe cât reclama rațiunea de stat în scop de a forma bunii cetățeni și bunii apărători ai țerei. Ast-fel se esplică recursul lor la proprietarii de moșie care iar a fost nevoiți a 'i supune la grele condițiuni de învoeli, spre a repara daune ocașionate de împrietărirea lor. Și așa vom ajunge a înțelege că aceste mici proprietăți, devenind prin spornicii în familie și mai însuficente, vor trage dupe șine pretențiunii și condițiuni din ce în ce mai mari din partea proprietarilor de moșii, care cu toate legile de în-

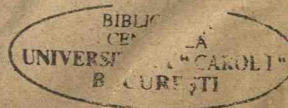
voeli agricole restrictive nu se vor putea infrâna. Aceste considerațiuni m'au mânat a propune atât prohibițiunea pentru tot d'auna de a se vinde aceste mici proprietăți, cât și de a se împărți ele între moșcenitori, căci prohibițiunea actuală de 30 ani și împărțeala înfinită care distruge orî-ce efect al legii rurale amenință societatea cu prolitariatul, prin urmare cu repetirea adoptării principiului de rațiune de stat; am avea dar iar uă nouă împroprietărire a acestor *manerociți*, iar uă nouă violare a dreptului proprietății de moșii, o violare a muncii omului. Tóte acestea au să urlemne pe ómenii de a se servi cu acéstă armă pentru satisfacerea ambițiunilor lor; Așa au făcut tribuni din timpii romani, și chiar Cesar, cel ce a ajuns la calma demnităților prin continue propuneri de anaciorarea legii agrarie; se vede că din asemenea măsuri rezultă numai daune generale într'un stat.

La tóte acestea 'mî-ar objecta unii pe de uă parte că prea sunt dominat de interesul meu ca proprietar de moșie, iar pe de altă că propui un sistem feudal din timpii trecuți, imposibil de întrodus în ziua de astâ-đi, cu atât mai mult că lovesc în libertatea de acțiune și în principiul de dreptul comun; răspund că numai un interes mă domină în cestiunea de față, acela care m'a făcut să visez, numai binele țerei astâ-đi în cât am ajuns a trece și peste rêu ce rezultă dintr'uă critică ne plăcută la mulți cu care mă aflu în contact, cu chipul acesta, țintesc la întărirea României în vederea pericolelor mari ce o amenință pe viitor. Nu cunosc alt mijloc mai eficace de cât acesta al menșinerei, ba și al înmulțirii dacă se póte a nu-

mérului micilor proprietari. De aceea o repet că spre a putea deveni adevărați apărători ai țerei, trebuie prohibită înstreinarea acestor mici proprietăți pentru tot d'auna, ca să nu se pótă strecura elemente streine și prohibită împărțeala lor între moșcenitori, ca să nu ajungă în viitor acești proprietari să pórte numai numele de proprietari și în realitate să fie niște săteni fără mijloce de existență mai mult asemănători proletariților. Spornici din familie să se împroprietărească tot în asemenea condițiuni pe moșiile statului care n'ar trebui să se vândă de cât în bucăți și să se reserve pentru spornici în viitor. Asemenea măsură de și seamănă a fi feudală, dér în realitate este fórte democratică, de óre-ce nu conține în sine menținerea drepturilor seniorilor, ci conservarea populațiunei rurale în condițiuni favorabile țerei. Și mai țintesc la înlăturarea unui rău ce rezultă din multă sărăcime în populațiune, care este condusă cu inlesnire de ambițioși la sguduiri sociale, vătămătoare unui stat. Cât pentru *objecțiunea* ce s'ar face că violăm principiul libertăței de acțiune a omului și principiul dreptului comun, m'ar pune în mirare, cum aceste principii se puneau în uitare în proiectul de lege al învoelilor agricole, acolo, unde promitea folos din respectarea lui când produce daune pentru stat.

Aceste aprecieri m'ia dat impulsione la indicarea relilor din present, convins fiind că cu adjuțore eficace ce am oferit populațiunei nóstre, cu respectarea Constituțiunei și întroducerea respectărei legalităței, vom pași cu certitudine pre un splendid viitor al României.

București, 12 Martie 1882.

VERIFICAT
2017